

Correctievoorschrift VWO

2022

tijdvak 1
dinsdag 10 mei
07.30 - 10.30 uur

Papiamentu VWO

Verwerken scores

Verwerk de scores van alle kandidaten in het online AWP-programma.
De scores moeten uiterlijk vrijdag 3 juni 2022 om 12.00 uur ingevuld zijn.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Een beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit eindexamens vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008, PB 2008 no 54.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

- 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
- 3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
- 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dit examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld na bepaling van de definitieve cesuur door het ETE.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Papiamentu VWO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Teksten met vragen

- 1.1 Bij de beoordeling van antwoorden op open vragen worden, gelet op de aard van de opgaven, geen punten afgetrokken voor spelfouten. Voor idiomatische en grammaticale oneffenheden geldt hetzelfde, tenzij het antwoord er minder juist of zelfs fout door wordt.
- 1.2 Bij enkele open vragen wordt aangegeven dat de kandidaat zich aan een bepaalde antwoordlengte moet houden. Indien de kandidaat bij een dergelijke vraag een antwoord geeft dat inhoudelijk volledig goed is en dat strikt, dus zonder enige overschrijding, binnen de gegeven antwoordlengte valt, *kan* daarvoor een extra deelscore van 1 scorepunt toegekend worden. Dit wordt in het beoordelingsmodel aangegeven.

2 Samenvatting

- 2.1 De beoordeling van de samenvatting geschiedt aan de hand van een overzicht van de in de opdracht gevraagde informatie-elementen.
- 2.2 Bij het toekennen van het aantal scorepunten aan de informatie-elementen dient gelet te worden op de inhoud, samenhang en formulering:
 - Inhoud: de informatie-elementen dienen inhoudelijk correct te worden weergegeven.
 - Samenhang: indien de kandidaat een aantoonbaar onjuist verband legt tussen twee informatie-elementen, dienen aan één van beide, afhankelijk van de gemaakte fout, geen punten te worden toegekend.
 - Formulering: de weergave van de informatie-elementen moet begrijpelijk zijn voor een lezer die de uitgangstekst niet kent en moet bestaan uit goedlopende zinnen die een doorlopend geheel vormen (eventueel in enkele alinea's). De samenvatting mag dus niet als puntsgewijze opsomming of in telegramstijl genoteerd zijn. Voor een informatie-element dat geheel in telegramstijl is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.
- 2.3 Voor spelfouten worden geen punten afgetrokken. Hetzelfde geldt voor idiomatische en grammaticale oneffenheden, tenzij een inhoudselement er minder juist, minder volledig of zelfs fout door wordt.
- 2.4 Het is de kandidaat toegestaan het genoemde maximumaantal woorden in de samenvattingsopgave met 10% van het aantal toegestane woorden te overschrijden. Indien door de kandidaat het aantal toegestane woorden met meer dan 10% wordt overschreden, worden voor de grotere overschrijding per vijf woorden 2 scorepunten afgetrokken. Zie verder het beoordelingsmodel.

Voor dit centraal schriftelijk examen Papiamentu VWO eerste tijdvak 2022 kunnen maximaal 49 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit een tekst met 17 vragen en een tekst met een samenvattingsopdracht.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Let op: Aan het juiste antwoord op de meerkeuzevraag die betrekking heeft op de hoofdgedachte van de tekst worden 2 scorepunten toegekend (vraag 17).

Aan het juiste antwoord op de andere meerkeuzevragen wordt 1 scorepunt toegekend.

Alle open vragen moeten in het Papiamentu beantwoord zijn.

De antwoorden en de samenvatting dienen uiteraard beoordeeld te worden op basis van hetgeen in de Algemene regels, met name 2.3, en in de Vakspecifieke regels, met name 3.2.2, vermeld wordt.

Teksto 1 Inteligencia Artificial; peligro para la humanidad?

1 maximumscore 2

3 i 6 (voor elk 1 punt)

2 maximumscore 2

- opinion 1
- kontradictie 1

3 C

4 maximumscore 1

constatación

5 maximumscore 1

profundización

6 maximumscore 2

FAKTOR	SI	NO
1	X	
2		X
3	X	
4	X	

Indien 4 kruisjes juist 2

Indien 3 of 2 juist 1

Indien minder dan 2 juist 0

7 B

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 3 <i>Voorbeelden van een juist antwoord:</i>	
	IA no ta diseñá/kreá/trahá pa destruí hende/humanidat pa malu,	1
	pero su poder/forsa/kapasidat/inteligensia enorme ta e motibu/problema.	1
	OF	
	IA por inkonsientemente / no intenshonalmente destruí humanidat,	1
	simplemente pa motibu di su forsa. / su poder enorme.	1
	Indien volledig juist antwoord, niet langer dan 25 woorden.	1
	<i>NB: Voor een antwoord dat ingaat op <u>hoe te vermijden</u> dat AI de mensheid vernietigt, <u>geen</u> punt toekennen (dat is <u>niet</u> de essentie van de zin).</i>	
9	maximumscore 1 E mensahe ... ku humanidat. / Si IA ... ku humanidat.	
10	maximumscore 2	
	echo	1
	konvikshon	1
11	maximumscore 4	
	Nunka e profesia di fin di mundu a resultá. / Semper ta sugerí ku pronto humanidat lo kaba na nada, pero nunka e profesia akí a resultá.	1
	Miedu di forma di IA nobo ta disparsé mashá lihé. / Hende no ta konsiderá IA komo inteligensia berdadero ni komo menasante.	1
	Hende no ta asina bon den pronostiká revolushon sientífiko.	1
	Indien volledig juist antwoord, niet langer dan 40 woorden.	1
12	maximumscore 2 2 i 6 (voor elk 1 punt)	
13	maximumscore 2 <i>Twee van de volgende drie voor elk 1 punt:</i>	
	– ophetivo	
	– realístiko	
	– serio	
14	maximumscore 2 <i>Kern van een juist antwoord is:</i>	
	Pasobra nan ta outoridat riba tereno di IA. / ta sientífiko ku sa hopi di IA.	1
	E outornan ta usa punto di bista di nan tres komo argumentashon di nan propio vishon. / Punto di bista di nan tres ta sostené e argumentashon di e outornan.	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 D

16 D

17 maximumscore 2

D (let op: de hoofdgedachtevraag heeft meer 'gewicht', dus 2p of 0p hier)

Teksto 2 Un sistema radicalmente otro di patentá

18 maximumscore 19

In een goede samenvatting (180 woorden) moeten de volgende informatie-elementen opgenomen zijn. Verdeling van de deelscorepunten over de verschillende elementen is hierbij aangegeven. Het onderstaande is een voorbeelduitwerking. Uitwerkingen in andere bewoordingen met gelijke strekking zijn uiteraard ook mogelijk.

problema

(max 2p)

- Industria farmaséutiko ta konosí pa su gran kantidat di patènt. 1
- Pero bo no por usa teknologia patentá sin mas. 1

konsekuensia

(max 3p)

- Esaki ta stroba inovashon, / Konsekuensia ta ku no ta kompartí konosementu, / ku no por sigui traha riba ekspertisio di otro, / ku no por siña di otro su fayonan, 1
- ta surgi un retraso den produkshon di remedi nobo, 1
- i ta sòru pa preis altu. 1

medida

(max 5p)

- Pa eskivá esaki, a proponé pa / Komo medida, por/ta/mester 1
- lanta un depósito di patènt (pa COVID-19). 1
- Por kompartí konosementu no patentá. / resultado di estudio den e depósito. 1
- Pais por anulá patènt riba remedi ku por salba bida. / Por usa e medida (di preshon) di lisensia obligatorio. 1
- Signaalwoord van opsomming (Ademas, Tambe, Banda di esei, etc.) 1

bentaha

(max 5p)

- Bentaha ta ku ta aselerá inovashon. / por traha rápidamente suficiente remedi. 1
- E (solushon) ta (keda) pagabel. 1
- Kompania por yuda otro / por duna un man ku produkshon. 1
- Ta un oportunidat pa kompania (farmaseútiko) drecha nan imágen (malu). / Ta bon pa relashon públiko di kompania (farmaseútiko). 1
- Signaalwoord van opsomming (Ademas, Tambe, Banda di esei, etc.) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

opstákulo i kon por atend'é

(max 2p)

- Kon pa sòru pa e kompanianan desaroyá e remedinan ku ta nesesario? / Mester inventá manera pa stimulá investigashon tokante remedi òf bakuna nobo. 1
- Gobièrnu mester hunga un ròl mas importante den esaki. / Gobièrnu por lansa insentivo pa stimulá inisiativa. 1

punto di bista final

(max 2p)

- Pues/Finalmente, ta e momento (evidente) pa eksperimentá ku forma nobo, (sea ku depósito di patènt òf sistema di preis,) 1
- ku e speransa ku tòg algu positivo lo resultá for di e pandemia akí. 1

Regeling met betrekking tot woordgrensoverschrijding (180 woorden) van de samenvatting

Tel het exacte aantal woorden. Voor de eerste overschrijding met 18 woorden dienen geen scorepunten te worden afgetrokken. Voor elke volgende overschrijding dienen per 5 woorden steeds 2 scorepunten te worden afgetrokken tot een maximum van 19 scorepunten. De toepassing van de aftrekgeregeling kan nooit leiden tot een negatieve score bij deze samenvattingsopgave. De minimumscore voor de opdracht is 0.

Schematisch:

<i>t/m 198 wrd:</i>	<i>0 punten aftrek</i>
<i>199 - 203:</i>	<i>2 punten aftrek</i>
<i>204 - 208:</i>	<i>4 punten aftrek</i>
<i>209 - 213:</i>	<i>6 punten aftrek</i>
<i>214 - 218:</i>	<i>8 punten aftrek</i>
<i>219 - 223:</i>	<i>10 punten aftrek</i>
<i>224 - 228:</i>	<i>12 punten aftrek</i>
<i>229 - 233:</i>	<i>14 punten aftrek</i>
<i>234 - 238:</i>	<i>16 punten aftrek</i>
<i>239 - 243:</i>	<i>18 punten aftrek</i>
<i>vanaf 244 wrd:</i>	<i>19 punten aftrek</i>